

LAKIALOITE 180/1999 vp**Laki kansalaisuuslain muuttamisesta***Eduskunnalle***LAKIALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Lakialoitteessa esitetään kaksoiskansalaisuuden mahdollistavien lainmuutosten hyväksymistä Suomessa. Lakialoitteessa kaksoiskansalaisuus ehdotetaan toteutettavaksi kumoamalla kansalaisuuslain (401/1968) Suomen kansalaisuuden menettämistä koskevat säännökset. Lisäksi ehdotetaan toteutettavaksi menetetyin kansalaisuu-

den palauttamista koskeva sääntely. Vastaavasti muiden valtioiden kansalaisten osalta ehdotetaan luovuttavaksi mahdollisuudesta asettaa Suomen kansalaisuuden myöntämisen ehdoksi vaatimus vieraan valtion kansalaisuudesta vapautumisesta.

PERUSTELUT**1. Yleistä**

Perinteisesti kaksoiskansalaisuuteen on Suomessa suhtauduttu kielteisesti. Tällaista näkemystä on perusteltu sekä turvallisuuspoliittisilla että käytännöllisillä näkökohdilla. Yhä kansainvälisytyvässä maailmassa tällaiset perustelut eivät kuitenkaan ole enää kestäviä.

Erityisesti ulkosuomalaiset kokevat kansalaisuusksymyksen ongelmalliseksi. Ulkosuomalaisparlamentti on ensimmäisen varsinaisen istunnon päätöslauselmissaan edellyttänyt kaksoiskansalaisuuden mahdollistavan lainsäädännön aikaansaamista. Kaksoiskansalaisuuden kieltävillä säännöksillä aiheutetaan kohtuuttomasti haittaa niille tuhansille ns. ulkosuomalaisille, jotka lähinnä käytännön syistä ovat ottaneet asuinmaansa kansalaisuuden. Samalla näitä henkilöitä estetään tarpeettomasti pitämästä yllä kaipaamia suhteita Suomeen.

Kysymys kaksoiskansalaisuudesta on juuri nyt ajankohtainen myös muissa maissa kuin Suomessa. Esimerkiksi Ruotsissa kansalaisuusasioita pohtinut parlamentaarinen komitea suosittelee maaliskuussa 1999 antamassaan mietinnössä kaksoiskansalaisuuden sallimista. Kansalaisuuskomitean mietinnön mukaan kaksoiskansalaisuuden mahdolliset haitat, esimerkiksi asevelvollisuuteen, äänestys oikeuteen ja vaalikelpoisuuteen sekä kansalaisten suojeluun liittyen, ovat pieniä verrattuna kaksoiskansalaisuuden tuomaan yleiseen hyötyyn.

Ruotsissa arvioidaan asuvan tänään jo noin 300 000 ihmistä, joilla on kaksoiskansalaisuus. Ei ole merkkejä siitä, että näistä ihmisistä tai heidän kaksoiskansalaisuudestaan olisi aiheutunut mainittavia ongelmia. Ruotsin komitean mukaan mahdollisten oleellisten ongelmien olisi pitänyt jo näkyä ottaen huomioon kaksoiskansa-

laisten suuri määrä. Ruotsin kokemukset ovat yhteneviä kansanvälisten kokemusten kanssa. Maissa, jotka sallivat kaksoiskansalaisuuden, ei ole ilmennyt merkittäviä ongelmia.

Pohjoismaat ovat perinteisesti harmonisoineet kansalaisuuslainsäädäntöään. Kaikki Pohjoismaat ovat tähän mennessä suhtautuneet periaatteessa kielteisesti kaksoiskansalaisuuteen. Ruotsin mietintö poikkeaa radikaalisti tästä linjasta. Tässä mielessä Ruotsin mietinnöllä on painoarvoa myös Suomessa.

Suomen kansalaisuus on monelle ulkosuomalaiselle henkilökohtaisesti erittäin tärkeä ja syvästi koettu asia. Suomen kansalaisuudesta ei haluta luopua esimerkiksi henkilökohtaisista turvallisuussyistä. Jos vakituinen kotipaikkakunta sijaitsee kuitenkin ulkomailla, suomalaisen on poliittisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden poistamiseksi tarpeellista ottaa uuden asuinmaan kansalaisuus. Alkuperäisen kansalaisuuden säilyttäminen koetaan erityisen tärkeäksi, kun on tarkoitus palata jossain myöhemmässä vaiheessa takaisin alkuperäiseen kotimaahan. Ulkosuomalaiset myös tekevät Suomea ja suomalaisuutta monipuolisesti tunneksi muualla maailmassa, esimerkiksi kulttuurin, tieteen ja kaupan alalla.

Jottei lainsäädännöllä aiheutettaisi tarpeettomia hankaluuksia kenellekään, on tärkeää, ettei ketään pakoteta kaksoiskansalaisuuteen. Tämän vuoksi on tärkeää säilyttää kansalaisuuslain 9 §:ssä säädetty mahdollisuus vapautua Suomen kansalaisuudesta.

2. Ulkomaan kansalaisuuden ottavat suomalaiset

Kansalaisuuslain 8 ja 8 a §:n mukaan sellainen Suomen kansalainen, joka saa vieraan valtion kansalaisuuden, menettää samalla Suomen kansalaisuuden. Suomen ja Suomen valtion etujen mukaista on, että nämä henkilöt kuitenkin säilyttäisivät Suomen kansalaisuuden, vaikka he käytännön syistä ottavat uuden asuinmaansa kansalaisuuden. Kansainvälistyvälle Suomelle on hyödyksi, että nämä ulkosuomalaiset pysyvät läheisessä ja ongelmattomassa suhteessa myös viralliseen Suomeen.

Tähän liittyen lakiehdotuksessa esitetään kansalaisuuden menettämistä koskevat säännökset kumottaviksi.

3. Ulkomailla syntyvät suomalaiset

Ulkomailla syntyneet suomalaiset menettävät kansalaisuuslain 8 b §:n mukaan Suomen kansalaisuuden 22 vuotta täyttäessään, jos heillä on myös jonkin muun maan kansalaisuus, eikä heillä ole niin sanottuja ”yhteenkuuluvuutta osoittavia siteitä Suomeen”. Edellä kuvatun perusteella tällaisten vaatimusten asettamista ei voi pitää tämän päivän yhteiskunnan vaatimusten mukaisina. Myös viranomaisille laajan harkintavallan jättävinä muodostuu niiden perusteella suoritettava kansalaisuusharkinta liian sattumanvaraiseksi.

Lakialoitteessa ehdotetaan kumottavaksi kansalaisuuslain 8 b §:n ulkomailla syntyneiden kansalaisuuden menettämistä koskevat säännökset.

4. Kansalaisuutensa aikaisemmin menettäneet

Yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi tulee niillä syntyperäisillä Suomen kansalaisilla, jotka aiemmin mainitusta syystä ovat menettäneet Suomen kansalaisuutensa, olla mahdollisuus saada kansalaisuutensa takaisin.

Tällä perusteella lakialoitteeseen sisältyy ehdotus mahdollisuudesta saada hakemuksesta Suomen kansalaisuus palautetuksi riippumatta siitä, onko heillä toisenkin valtion kansalaisuus. Samalla ehdotetaan kumottavaksi kansalaisuuslain 6 §:ssä nykyisin olevat säännökset kansalaisuuden palauttamisesta kahden vuoden Suomessa asumisen perusteella.

5. Suomessa asuvat ulkomaalaiset

Suomalaisten lisäksi kaksoiskansalaisuus tulisi sallia niille ulkomaisten kansalaisille, jotka asuvat Suomessa, mutta eivät voi ottaa Suomen kansalaisuutta, vaikka olisivat siihen oikeutettuja, koska eivät halua luopua omasta — muun maan kuin Suomen — kansalaisuudestaan.

Yhä kansainvälistyvämmässä maailmassa nykyinen käytäntö johtaa helposti sellaisen suuren väestöryhmän syntymiseen, joka asuu pysyvästi

Suomessa, mutta ei voi nauttia kansalaisuuteen liittyvistä oikeudellisista ja identiteettillisistä vaikutuksista. Tämä oli myös yksi keskeisimpiä niitä seikoista, joiden perusteella Ruotsin kansalaisuuskomitea päätyi suosittamaan Ruotsille kaksoiskansalaisuuden sallimista.

Tähän liittyen lakialoitteessa esitetään kansalaisuuslain 4 §:n 3 momentissa Suomen kansalai-

suuden ehdoksi nykyisin asetetusta muun maan kansalaisuuden menettämisestä luopumista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kansalaisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä kesäkuuta 1968 annetun kansalaisuuslain (401/1968) 4 §:n 3 momentti, 6, 8 a ja 8 b §, sellaisina kuin niistä ovat 6, 8 a ja 8 b § laissa 584/1984, ja *muutetaan* 8 §, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 584/1984, seuraavasti:

8 §

Sellaiselle henkilölle, joka on aikaisemmin ollut Suomen kansalainen, mutta menettänyt Suomen kansalaisuutensa ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleen kansalaisuuslain nojalla, voidaan hakemuksesta palauttaa Suomen kansalaisuus siitä huolimatta, ettei hän samalla menettäisi vieraan valtion kansalaisuutta.

Hakemus kansalaisuuden palauttamisesta tehdään ulkomaalaisvirastolle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____ .

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1999

Riitta Prusti /sd
Kalervo Kummola /kok
Pehr Löfv /r
Pirkko Peltomo /sd
Ulla Juurola /sd
Jouko Jääskeläinen /skl
Osmo Puhakka /kesk
Säde Tahvanainen /sd
Jouni Lehtimäki /kok
Pekka Nousiainen /kesk
Petri Salo /kok
Gunnar Jansson /r
Hannes Manninen /kesk
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd

Ville Itälä /kok
Johannes Leppänen /kesk
Kalevi Olin /sd
Klaus Hellberg /sd
Anne Huotari /vas
Leena Rauhala /skl
Lauri Kähkönen /sd
Heli Paasio /sd
Tuija Brax /vihr
Pekka Ravi /kok
Paula Kokkonen /kok
Arto Seppälä /sd
Tarja Filatov /sd
Tero Rönni /sd

Tapio Karjalainen /sd
Jukka Gustafsson /sd
Tarja Kautto /sd
Rakel Hiltunen /sd
Marjatta Vehkaoja /sd
Kari Urpilainen /sd
Matti Saarinen /sd
Esa Lahtela /sd
Leena Luhtanen /sd
Raimo Mähönen /sd
Tuula Haatainen /sd
Kirsi Ojansuu /vihr
Jouko Skinnari /sd
Pertti Turtiainen /vas
Outi Ojala /vas
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Toimi Kankaanniemi /skl
Jyrki Katainen /kok
Olli Nepponen /kok
Jorma Huuhtanen /kesk
Juha Rehula /kesk
Veijo Puhjo /vas
Hannu Takkula /kesk
Kari Rajamäki /sd
Matti Huutola /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Matti Kangas /vas
Pekka Kuosmanen /kok
Jorma Vokkolainen /vas
Petri Neittaanmäki /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Irina Krohn /vihr
Mikko Immonen /vas
Timo Kalli /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Henrik Lax /r
Irja Tulonen /kok
Kimmo Kiljunen /sd
Rainer Erlund /erl

Reijo Laitinen /sd
Mikko Elo /sd
Jussi Ranta /sd
Erkki Kanerva /sd
Harry Wallin /sd
Virpa Puisto /sd
Matti Vähänäkki /sd
Pia Viitanen /sd
Reijo Kallio /sd
Susanna Rahkonen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Liisa Jaakonsaari /sd
Tanja Karpela /kesk
Unto Valpas /vas
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Ismo Seivästö /skl
Risto Kuisma /rem
Jyri Häkämies /kok
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Ola Rosendahl /r
Susanna Huovinen /sd
Pertti Tiusanen /vas
Pertti Hemmilä /kok
Kari Myllyniemi /kesk
Kari Uotila /vas
Mikko Kuoppa /vas
Inkeri Kerola /kesk
Janina Andersson /vihr
Juha Karpio /kok
Jaakko Laakso /vas
Eero Akaan-Penttilä /kok
Annika Lapintie /vas
Liisa Hyssälä /kesk
Erkki Pulliainen /vihr
Hannu Aho /kesk
Håkan Nordman /r
Riitta Korhonen /kok
Katja Syvärinen /vas